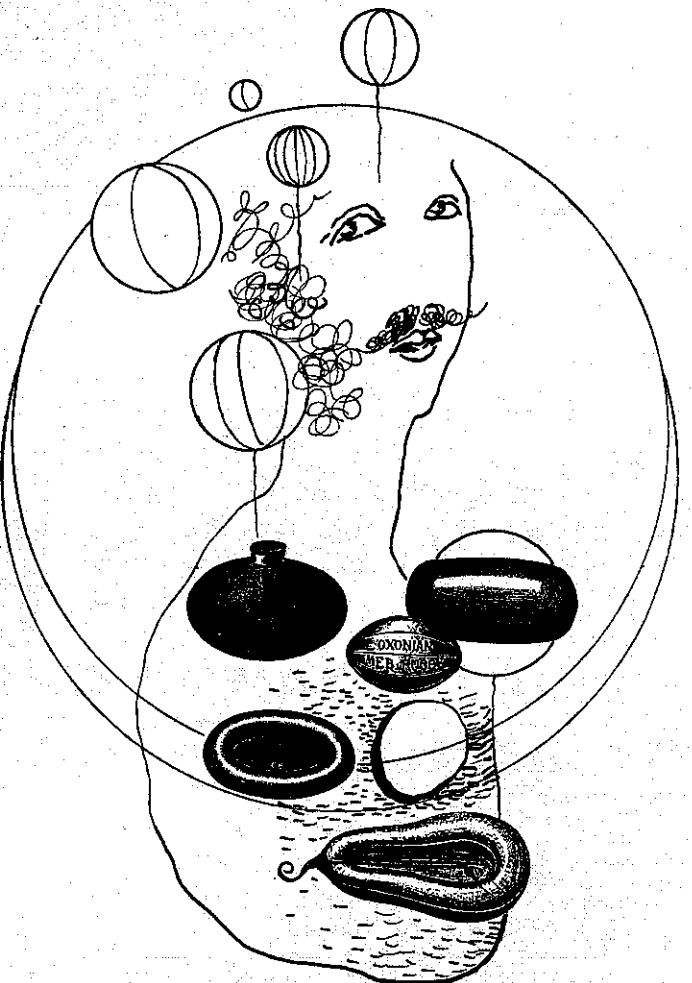

**GUILLAUME
APOLLINAIRE**

R SY TIRESIO VY

deon 1926

TIRESIAS

Guillaume
Apollinaire

PRSY
TIRESIASOVY

Nadrealistické drama
o dvou jednáních
s prologem

Odeon - PRAHA 1926

SVK Olomouc

2650053978

776501

STÁTNÍ
VEDECKÁ KNIHOVNA
v OLOMOUCI

15

- 21.96

PŘEDMLUVA

Nedoprošuji se tím shovívavosti, když podotýkám, že toto je dílem mé mladosti, neboť kromě Prologu a posledního výstupu druhého jednání, které jsou z roku 1916, toto dílo bylo napsáno v roce 1903, tedy čtrnáct let před jeho provedením na jevišti.

Nazval jsem je dramatem, abych odlišil je tím od mrvoličných komedií, dramatických komedií a lehkých komedií, které již po půlstoletí zásobují scénu díly, z nichž mnohá jsou sice výborná, avšak druhého rádu, jak se jim prostě říká hry.

Abych charakterisoval své drama, použil jsem, s odpusťením, novotvaru, což se mi přiházívá zřídka a vymyslil jsem si přídavné jméno nadrealistický, „surrealistický“, které naprosto neznamená symbolistický, jak se domnívá pan Victor Basch ve svém divadelním fejetonu, avšak vystihuje dosti dobře tu tendenci v umění, která byt nebyla novější než všechno pod sluncem, nesloužila aspoň doposud k vyjádření žádného creda nebo tvrzení uměleckého či literárního.

Vulgární idealism dramatických spisovatelů po Victoru Hugo hledal pravděpodobnost v lokálních barvách konvenčnosti, které tvoří protějšek klamivému naturalismu mrvoličných her, jejichž původ bychomalezli dávno před Sříbrem, v plachtivé komedii Nivella de la Chaussée.

Pokoušeje se, když ne o obnovu divadla, tedy alespoň o osobní dílo, myslil jsem si, že je třeba vrátiti se k samé přírodě, ale nenapodobovati ji fotograficky.

Když chtěl člověk napodobiti chůzi, vynalezl kolo, které se naprosto nepodobá noze. Takto dospěl k nadrealismu, nevěda ani jak.

Nemohu ostatně rozhodovat, zda toto drama je vážné, či nikoliv. Účelem jeho je zajímat a pobavit. To je účelem každého divadelního díla. Jeho účelem rovněž je důrazně položit životní otázku těm, kdož rozumějí řeči, kterou je toto psáno: *problém repopulace*.

Na tento námět, nikdy nezpracovaný, byl bych mohl napsati divadelní hru sarkastico-melodramatického rázu, který uvedli do módy výrobci „thésových her“.

Volil jsem raději ráz méně chmurný, neboť se domnívám, že divadlo nemá nikoho uváděti v zoufalství.

Mohl jsem též napsati drama ideové a zalichotiti se vkuisu dnešního obecenstva, které si rádo dělá ilusi, že myslí.

Povolil jsem raději uzdu oné fantasii, která je mým způsobem tlumočiti přírodu, fantasii, jež se projevuje podle možnosti více méně melancholií, satirou nebo lyrismem, avšak vždy, a pokud mně možno, zdravým smyslem, v němž je někdy tolik novosti, aby mohl nařázení nebo urážeti a který je zjevný poctivým lidem.

Po mému soudu je námět tak dojemný, že dokonce dovoluje, aby se dával slovu drama smyslnej tragičtější. Má-li však moje dílo být napříště nazváno fraškou, závisí od Francouzů, počnou-li opět roditi děti. Nic by mi nezpůsobilo větší vlasteneckou radost. Nepochybujte o tom, že sláva, které by se právem těšil, autor frašky o Mistru Petru Pletichovi, kdybychom znali jeho jména, nedává mi spátí.

Říkali o mně, že jsem pracoval prostředky, jakých se

užívá v revui. Není mi známo kdy. Výtka tato nemůže mně přece vaditi, vždyť lidové umění je skvělým zdrojem a bylo by mi ctí z něho čerpati. Avšak všechny moje scény jsou přirozeně spojeny námětem, který jsem si vymyslil a jehož hlavní situace je: člověk, který dělá děti. Je to na divadle i v literatuře vůbec úplná novinka, ale nesmí zarážeti více, než jisté nemožné výmysly spisovatelů, jejichž obliba se zakládá na zázraku, tak řečeném vědeckém.

A nad to není v mé hře, jež je velmi jasná, žádného symbolu, ale každému je dovoleno hledati v ní symboly, jaké chce, a z nich vyvozovati tisícéré výklady, jako ze Sybiliných proroctví.

Pan Victor Basch neporozuměl anebo nechtěl rozuměti tomu, že se jedná o repopulaci, trvaje na tom, že moje dílo je symbolické; jak mu libo. Ale dodává, že hlavní podmínkou symbolického dramatu je, aby souvislost mezi symbolem, který je vždycky náznakem a věcí naznačenou, byla ihned bezprostředně jasná.

Ne však vždy; jsou přece i známenitá díla, jejichž symbolismus právě připouští četné výklady, které si někdy odporují.

Napsal jsem své nadrealistické drama především pro Francouze, tak jako Aristofanes skládal své komedie pro Athéňany.

Ukázal jsem jim na vážné nebezpečí, všemi uznávané, jaké hrozí národu, chtějícímu prospívat a býti mocným, neplodí-li děti, a naznačil jsem jim, že stačí je ploditi, aby se tomu zlu odpomohlo.

Pan Deffoux, duchaplný spisovatel, který mi však připadá jako opozdílý malthusián, hledá nějakou nechut-

nou souvislost mezi gumou*) balonů a mičů, které prsy znázorňují (v tom snad vidí pan Basch symbol) a jistými oblečky, doporučovanými novomalthusianismem. Máme-li mluvit upřímně, o to se v této otázce nejedná, vždyť není země, kde by se jich užívalo méně než ve Francii. V Berlíně, na příklad, nemine dne, aby vám, když se procházíte ulicemi, nespadlo to na hlavu; tolik jich užívají Němci, rasa ještě plodivá.

Jiné příčiny, kromě ochrany proti těhotenství hygienickými prostředky, jimž přisuzujeme depopulaci, na příklad alkoholismu, existují všude jinde a to v mnohem větších rozměrech než ve Francii.

Což pan Yves Guyot ve své knize o alkoholu neuvedl, že nalézá-li se Francie ve statistikách alkoholismu na místě prvním, Italie, země docela střízlivá přichází na místo druhé. To nám dovoluje změřiti důvěru, jakou

*) Pokud se týká užívání gumových prsů, abych se sebe smyl každou výtku, tuto je výnatek z novin, dokazující, že tyto předměty jsou přesně zákonité.

Zákaz prodeje všech cucáků, výjma těch, které jsou vyrobeny horkou cestou z čisté gumy. — Dnem 28. února t. r. byl publikován v „Journal officiel“ zákon ze dne 26. února 1917 upravující znění článku I. zák. ze dne 6. dubna 1910, potvrzujícího jen zákaz ssacích lahví.

Nový článek I. tohoto zákona zní napříště takto:

„Jest zakázáno prodávati, dávati do prodeje, vystavovati a dovážeti:

1) Svací lahvě;

2) cucáky a šidítka, vyrobené přímo z jiných látek než z čisté gumy, vyrobené jinak než horkou cestou a nemající známku výrobce nebo obchodníka se zvláštním označením „čistá guma“.

Jsou tedy jedině povoleny cucáky a šidítka, vyrobené z čisté gumy a horkou cestou.

můžeme věnovati statistikám; ihou a blázen kdo jim věří. Na druhé straně je velmi pozoruhodné, že právě venkov, kde ve Francii rodí se děti nejvíce, ve statistikách alkoholismu je na místě prvním. Vina je vážnější, neřest je hlubší; pravda je taková: ve Francii nerodí se děti proto, protože se tam málo miluje. Tot vše.

Nebudu se však dále šířiti o tomto předmětu. Musil bych napsat celou knihu a změnit mravy. Je na vládě, aby jednala, usnadnila sňatky a povzbuzovala především plodnou lásku; ostatní důležité body, jako je práce dětí, rozřeší se potom snadno k blahu a cti vlasti.

Vratme se však k umění divadelnímu; v prologu tohoto díla naleznete hlavní obrysy dramaturgie, kterou navrhoji.

Podotýkám, že podle mého, umění toto bude moderní, jednoduché, prudké, bud se zkratkami, bud s rozširováním, čehož je třeba, chceme-li diváky uchvatit. Námět je dost všeobecný, aby dílo dramatické, v němž je námět základem, mohlo působiti na duše a mravy ve smyslu povinnosti a cti.

Podle okolnosti, bude tragičnost vítěziti nad komičností nebo obráceně. Myslím však, že by příště nebyla přijata bez netrpělivosti divadelní hra, v níž by nebyly postaveny proti sobě tyto živly. Nebot v dnešních lidech a mladé současné literatuře je taková energie, že nalezně se ihned příčina největšího neštěstí, budeme-li se na ně divati nejen pod úhlem shovívavé ironie, která dovoluje se usmívat, ale spíše pod úhlem pravého optimismu, který hned utěšuje a dává růstu naději.

Ostatně divadlo naprosto netlumočí život, jako koleno nohou. Pročež je zajisté oprávněné, podle mého

mínění, vnášetí do divadla nové ohromující estetiky, které zdůrazňují a zvyšují okázalost výpravy, aniž omezují zcela pathetičnost a komičnost situací, majících postačovat samy o sobě.

Nakonec dodávám, že od současných literárních choutek odděluji jisté úsilí, které je mi vlastní. Nemíním naprosto založit školu, ale chci především protestovat proti onomu divadlu zrakového klamu, které nejjasněji reprezentuje dnešní divadelní umění. Myslím, že tento zrakový klam, který přísluší bezpochyby biografu, je v největší protivě s uměním dramatickým. Dodávám, že podle mého názoru, divadlu přísluší jedině verš o-hebný, založený na rytmu, námětu a vnuknutí, verš hodící se pro všechny divadelní nezbytnosti. Dramatik nepohrdne hudbou rýmu; ta však nesmí být v takové závislosti, aby se autor i posluchač brzy unavil, ale má dodávat krásy pathetičnosti nebo komičnosti ve sbozech, při určitých odpovědích, na konci určitých tirád, nebo k důstojnému závěru jednání.

Nejsou-liž zdroje tohoto dramatického umění nekončné? Otvírá budoucnost obrazivosti dramaturgově, jenž odvrhuje všechna pouta, připadající mu dříve nutná, nebo navazuje na zanedbanou tradici, nemaje za užitečné zapíratí největší mezi svými předchůdci. Vzdává tímto povinnou úctu těm, kteří pozdvihli lidstvo z ubohého postavení, jímž, odkázáno jsouc samo na sebe, bylo by se lidstvo musilo spokojiti, kdyby tu nebylo geniů, je předstihujících a je řídících. Ale oni objevují očim nové světy, rozšiřující obzory, znásobujíce bez ustání vidění, poskytuji lidstvu radosti a cti bez ustání postupovati k nejvíce překvapujícím objevům.

PRSY TIRESIOVY

OSOBY

Ředitel

Tereza - Tiresias a Kartářka

Manžel

Četník

Pařížský žurnalistka

Syn

Kiosk

Lacouf

Presto

Zanzibarský lid

Dáma

Sbor

V Zanzibaru za našich dnů

PROLOG

SOLOVÝ VÝSTUP

Ředitel společnosti

Vylezd před spuštěnou oponou z napovědové budky, obléčen v černém, v ruce má zákopovou hůl

Tak jsem se vrátil mezi vás
A nalezl horlivou společnost

Nalezl jsem také jeviště
Avšak shledal jsem se k své bolesti
S divadelním uměním bez velikosti a síly
Zabíjejícím před válkou dlouhé večery
S uměním pomlouvačným a zhoubným
Jež ukazuje sice hřich ale ne vykupitele

Pak přišla doba mužů
Sel jsem do války tak jako všichni muži

Sloužil jsem v té době u dělostřelectva
A na severní frontě velel svému oddílu
Když jednou z večera na nebi pohledy hvězd
Chvěly se jako pochody novorozenátek
Tisíce raket vzlétнуvších z protějšího zákopu
Probudilo náhle nepřátelská děla

Vzpomínám na to jakoby tomu bylo včera

Slyšel jsem detonace ale nikoliv výbuchy nábojů
Když náhle trubač z dělostřelecké pozorovatelny
Přijel nám na koni oznamiti

Že poddůstojník jenž namířil dělo
Na záblesky nepřátelských děl tam dolů
Poznal podle trojúhelníku alhidady
Že nosnost těchto děl je tak veliká
Že není slyšet již ani výbuchů
A všichni moji dělostřelci pozorní na svém stanovišti
Hlásili že hvězdy zhasínají jedna za druhou
Načež bylo slyšet silné výkřiky v celé armádě

ZHASÍNAJÍ HVĚZDY DĚLOVÝMI VÝSTŘELY

Hvězdy umíraly na tom krásném podzimním nebi
Jako zhasiná pamět v mozku
Těch ubohých starců kteří snaží se vzpomenouti
A my tam umírali smrtí těchto hvězd
A na smutné frontě v zsinálých záblescích
Nevěděli jsme co v beznaději říci

ZAVRAŽDILI TAKÉ SOUVĚZDÍ

Avšak mocný hlas z megafonu
Jehož trachytý vyčníval z kteréhosi velitelského stanu
Hlas neznámého kapitána který nás vždycky zachraňuje

JE NA ČASE ROZŽEHNOUTI HVĚZDY

A to byl jediný výkřik na velké francouzské frontě
NA VOLNÝ TERČ

Sluhové spěchali
Zaměřovači mířili
Střelci stříleli
A velebné hvězdy rozněcovaly se jedna po druhé
Naše granáty zapalovaly jejich věčný žár
Nepřátelské dělostřelectvo umlklo
Oslněno třptytem hvězd

Hle hle zde jest historie všech hvězd
A od toho večera rozžíhám také jednu po druhé
Všechny hvězdy nitra které kdy kdo uhasil

Tak jsem se tedy vrátil mezi vás

Má společnosti nebud netrpělivá
Mé obecenstvo sečkej trpělivě
Přináším vám hru jejímž účelem je napraviti mravy
Jde o děti v rodině
Je to téma domácí
A proto jedná se o něm způsobem důvěrným
Herci nebudou hrát tónem zlověstným
Budou mluviti prostě k vašemu zdravému smyslu
A budou především usilovati o vaši dobrou zábavu
Abyste zcela přistupni odnesli si užitek
A uplatnili všechna poučení z této hry
Aby celá země zatřpytila se pohledy novorozenátek
Četnějších ještě než počet třptytivých hvězd

Poslyšte poučení z války Francouzové milí
a plodte děti kdož jste jich neplodili

Snažíme se dodati divadlu nového ducha
Radost rozkoš a cnost
Nahražujice tak pesimismus starší jednoho století
Je to velmi staré pro tak nudnou věc
Hra byla napsána pro starou scénu
Neboť by nám nebyli postavili nového divadla
Kruhové jeviště o dvou scénách
Jednu uprostřed a druhou tvořící kruh
Kolem diváků a které umožní
Veliký rozvoj našeho moderního umění
Snoubíciho často přesně bez pouta jako v životě
Zvuky gesta barvy kříky a hluky
Hudbu tanec akrobacii poesii a malířství
Sbory děje a mnohé dekorace

Naleznete tu děje které se druží k dramatu a zdobí je
Změny tonin z pathetického do burleskního
A rozumné užití nepravděpodobnosti
Tak jako herce kolektivní
Kteří nejsou nevyhnutelně extraktem lidí
Ale celého vesmíru

Neboť divadlo nesmí být uměním zrakového klamu

Jest správné používá-li dramaturg
Všech zázraků které má po ruce
Jako to dělal Morgan na Mont Gibel
Jest správné jestliže dává mluvit i davu a neživým
Když se mu zlíbí [předmětům]
A nedbá-li času
Ani prostoru

Jeho hra je jeho vesmírem
Je v něm bohem a tvůrcem
Vládnoucím podle své vůle
Zvuky posuny pochody davů barvami
A to nejen za tím účelem
Aby fotografoval to čemu říkáme úsek života
Ale aby objevil život ve vši jeho pravdě
Neboť hra tato má být celým vesmírem
S jeho tvůrcem
Totíž přírodou samou
A nikoli pouze
Představením malé části
Toho co nás obklopuje nebo co se kdysi přihodilo

Odpusťte mně mým přátelům mé společnosti

Odpusťte mně vzácné obecenstvo
Že jsem k vám mluvil trochu déle
Je tomu tak dávno co jsem nebyl mezi vámi

Avšak tam dole je ještě požár
Tam ještě sestřeluji hořící hvězdy
A ti kdož je znova rozžehují vás žádají
Abyste vystoupili až k těm velebným ohňům

A abyste také zapláli

Mé obecenstvo
Budte věčnou pochodní nového ohně

PRVNÍ JEDNÁNÍ

Tržiště v Zanzibaru z rána. Dekorace představují domy s přístavem v pozadí a vše, co by mohlo Francouzům vyuvolat představu zanzibarské hry. Megafon ve tvaru kornetu, pomalovaný kostkami, v popředí sceny. Ze strany dvír a vchod do domu, s druhé strany zahradu, kiosk s novinami a četným vyloženým zbožím a figurinou prodeavačky, jejíž paže se mohou pohybovat; na straně obrácené k jevišti je kiosk ještě ozdoben zrcadlem. V pozadí něma postava, znázorňující kolektivu, představuje zanzibarský lid a je přítonna od závěřených opony. Sedí na lavici. Po své pravici má stůl a při ruce nástroje, jimiž ve volné chuti lomozi: revolver, dudy, velký huben, harmoniku, bubínek, břmotíč, rolničky, kastanety, dětskou trumpetu a rozbitý bruec. V tecbny uvedené hřmoty, které mají být vzbuzovány některým z nástrojů, provozuje zanzibarský lid a vše co podle textu má být řečeno do megafonu, at je voláno do obecenstva.

VÝSTUP I.

Zanzibarský lid, Tereza

Tereza

Modrý obličej, dlouhý modrý šat pomalovaný opicemi a ovozem. Vstoupil se zvednutím opony, avšak jakmile se opona počne zavíhati, křičí, snaží se přeblušti blusk orchestru

Nikoliv pane choti

Nedonutíte mne abych dělala co chcete vy

Sykat

Jsem feministka a neuznávám mužovy autority

Sykat

Ostatně chci jednat podle svého

Dosti dlouho již dělají si mužové co se jim líbí

Chci konečně též bojovati proti nepříteli

Mám chuť státi se vojákem raz dva raz dva

Chci válčiti (Hřmotič) a ne roditi děti

Nikoli pane manželi vy mně již nebudeste poroučeti

Pokloní se tříkrát, zadý obracena k obecenstvu

Do megafonu

Protože jste se mi dvořil v Connecticutu

Nejsem ještě povinna vám v Zanzibaru vařití

Hlas manželův

S belgickým přízvukem

Dej mi kousek slaniny jářku dej mi kousek slaniny

Rozbitý hrnek

Tereza

Slyšíte ho myslí jen na lásku

Má nervový záchvat

Ani netušíš ty hlupáku

Kýchnutí

Že byvši vojákem chci být umělcem

Kýchnutí

Ovšem ovšem

Kýchnutí

Chci být též poslancem advokátem senátorem

Dvojtý kýchnutí

Ministrem presidentem republiky

Kýchnutí

A jako chirurg nebo psychiatr spíš

Chci zbrousit Evropu i obě Ameriky

Vářiti však a rodit děti to je přespřiliš

Kdáka

Chci být matematikem filosofem chemikem

Groomem v restauracích telegrafistou číšníkem

A zlibi-li se mi ať nudu zahnat smím

Starou tanečnicí s velikým nadáním

Kýčne, koko, načež napodobí bluk železnice

Hlas manželův

S belgickým přízvukem

Dej mi kousek slaniny járu dej mi kousek slaniny

Tereza

Slyšíte ho myslí jen na lásku

Krátký popěvek na dudy

Tak si vezmi posvícenské stehýnko

Velký buben

Zdá se však že mi vyrážejí vousy

Prsa se mi odpoutávají

Silně vykřikne a rozevře blixu, ve které objeví se prsy, jeden červený a druhý modrý a když je uvolněn odletnou dva veliké balonky, zůstanou však uvázány na provázku

Odletejte ptáci mé slabosti

Et caetera

Jak jsou krásné ty ženské vnady

Něžné a plné tak svádí

K nakousnutí

Zachytí provázky s balonky a braje si s nimi

Zanechme však hlopostí

Neoddávejme se vzduchoplavectví

Vždycky je výhodnější jednatí cnostně

Nerest je celkem vzato věcí nebezpečnou

Pročež je lépe obětovati krásu

Která svádí k hřichu

Zbavme se prsou

Zapálí je a ony vybuchtou; potom se roztomile usklíbne, udělá na obecenstvo dlouhý nos a hází na ně mléce, které má ve svém živůtku

Co se to děje

Rostou mi nejen vousy ale i kníry

Hladí si vous a nakruciuje knír, který ji náleží vyrostat

Hladiče

Vypadám jako obilné pole očekávající žací stroj

K certu cítím se mužnou

Jsem hřebec vzepjatý

Od hlavy až po paty

Jsem býk

Bez megafonu

A budu zápasník

Proč se však vychlubovatí

Se svojí karierou hrdino

Schovej své zbraně
A choti můj jenž zbabělejší jseš
Povykuj na mně
Jak chceš

Stále kdákajíc podívá se do zrcadla na kiosku s novinami

VÝSTUP II.

Zanzibarský lid, Tereza, Manžel

Manžel

Vstoupí s velikou kytičkou v ruce; vidí, že si bo Tereza nevšímá, hodí květiny do blediště. V tom okamžiku přestane mluvit s belgickým přízvukem

Járuku dej mi kus slaniny → PAJUJOO NA MÉNU!

Tereza

K čertu sněz si svoje stehno

Manžel

Za jeho řeči Tereza kdáká o ton výše. Manžel se k ní přiblížuje, jako kdyby ji chtěl spolučkovat. Potom se smíchem

Vždyť to není Tereza jak jsem se ulek! →

Přísně do megafonu

Který ohava si její šaty oblékl

Problíží si ji. Do megafonu

Je to jistě vrah, který ji zabil

Bez megafonu

Terezo Terezko kde jsi

Premýší, hlavu ve dlaních, pak si stoupne proti ní s podepřenými boky

Tebe sprostá osoba přestrojena za Terezu však zabiji
Perou se a ona ho přemůže

Tereza

Máš pravdu nejsem již tvojí ženou

Manžel

I hledme

Tereza

A přece jsem to já Tereza

Manžel

I hledme

Tereza

Tereza však již není ženou

Manžel

To je přespříliš

Tereza

A jaký je ze mne krásný mládenec

Manžel

Toho jsem si ani nepovšiml

Tereza

Ode dneška budu mít mužské jméno)

Tiresias

Manžel

spínaje ruce

Adiustas

Tereza odejde

VÝSTUP III.

Zanzibarský lid, Manžel

Hlas Tiresiův

Manžel

Stěhuji se

Adiusias

Tiresias vybarzuje oknem postupně nočník, míšu a urinal. Manžel zdrívá nočník

Piano

Zdvihá urinal

Housle

Zdvihá míšu

Vládní koryto situace se stává vážnou

VÝSTUP IV.

Tíž, Tiresias, Lacouf, Presto

Tiresias vrací se s oděvy, provazem a nejpodivnějšími předměty. Odhodí vše a vrne se na manžela. Po posledním slově manželové Presto a Lacouf ozbrojeni kartonovými browningy vyjdou vážně z pozadí a postupují k hledišti, zatím co Tiresias krotě svého manžela stáhne mu kalhoty a odstrahuje se; pak podá mu svou sukni, svážce ruce a když si oblékne kalhoty, ustříhne si vlasy a na hlavu posadí cylindr. To se vše odehrává než padne první výstřel z revolveru

Presto

S vámi starý Lacoufe já prohrál v zanži
Vše co jsem chtěl

Lacouf

Pane Presto já nic nevyhrál
A potom nejste v Zanzibaru jste v Paříži

Presto

V Zanzibaru

Lacouf

V Paříži

Presto

Už toho mám dost
Po těch deseti letech přátelství
A po všech klepech které jsem o vás nepřestal dělati

Lacouf

Tím hůře což pak jsem se vás prosil o reklamu jste v Paříži

Presto

V Zanzibaru důkaz že jsem vše prohrál

Lacouf

Pane Presto je nutno abyhom se bili

Presto

Ano je to nutné

Vstupuj vážně na scenu a postaví se v pozadí proti sobě

Lacouf

Stejnou zbraní

Presto

Jak je libo

Proti raném žádný dišputát

Míří na sebe. Zanzibarský lid vystřelí dvakrát z revolveru a oba padnou

Tiresias

botova, zachvěje se při výstřelu a zvolá

Ach drahá svobodo konečně jsem tě dobyl

Nejdříve však si kupme noviny

Ať zvíme co se to tu přihodilo

Koupí si noviny a čte; mezi tím zanzibarský lid zavést na obou stranách
jevíš tato návěsti.

NÁVĚSTI PRO PRESTA

Pan Presto prohrál v Zanzibaru

Nová prohra mu jen přitíží

Poněvadž jsme ted v Paříži

NÁVĚSTI PRO LACOUFA

Pan Lacouf však nic nevyhrál

Tak jako Seina Paříž probíhá

Proběhla scéna Zanzibar

Jakmile se zanzibarský lid vrátil na své místo, Presto a Lacouf se zvednou, zanzibarský lid vystřelí podrbubé a duelantů padnou znova. Tiresias udiven zahodí noviny. Do megafonu

Nyní patří mi vesmír

Patří mi ženy patří mi vláda

Dám se zvoliti obecním radním

Slyším však hluk

Bude patrně lépe když odejdu

Odehádá kdekdy a manžel napodobí bluk jedoucí lokomotivy

VÝSTUP V.

Zanzibarský lid, Manžel, Četník

Četník

Zatím co hraje zanzibarský lid na harmoniku, četník zatábne jednoho mrtvého do kulis tak, že jsou mu viděti na scéně jen nohy a vrátiv se, odvleče tak i druhého. Když se vrátil podrubé, spati v popředí scény svazek manžela

Páchně to tu zločinem

Manžel

Ach konečně tedy zřízenec úřadu

Zanzibarského

Zeptám se ho

Eh pane hledáte-li mne v nějaké věci

Vezměte si laskavě

Z levé kapsy mou vojenskou legitimaci

Četník

Do megafonu

To je hezká holka

Bez megafonu

Řekněte krásné dítě mé

Kdo s vámi zacházel tak nepěkně

Manžel

Stranou

Má mne za slečnu

K četníkovi

Hledáte-li mne za účelem sňatku

Četník položí ruku na srdečko

Tedy mne nejdříve rozvážte

Četník ho rozvážuje a laská. Oba se smějí a četník ustavičně opakuje: to je hezká holka

VÝSTUP VI.

Tíž, Presto, Lacout

Když četník manžela rozváží, Presto a Lacout vrátí se na místa, kde prve padli

Presto

Už toho mám dost býti mrtvým

A považte že někdo

Pokládá za úctyhodnější býti mrtev než býti živ

Lacout

Tak vidíte že jste nebyl v Zanzibaru

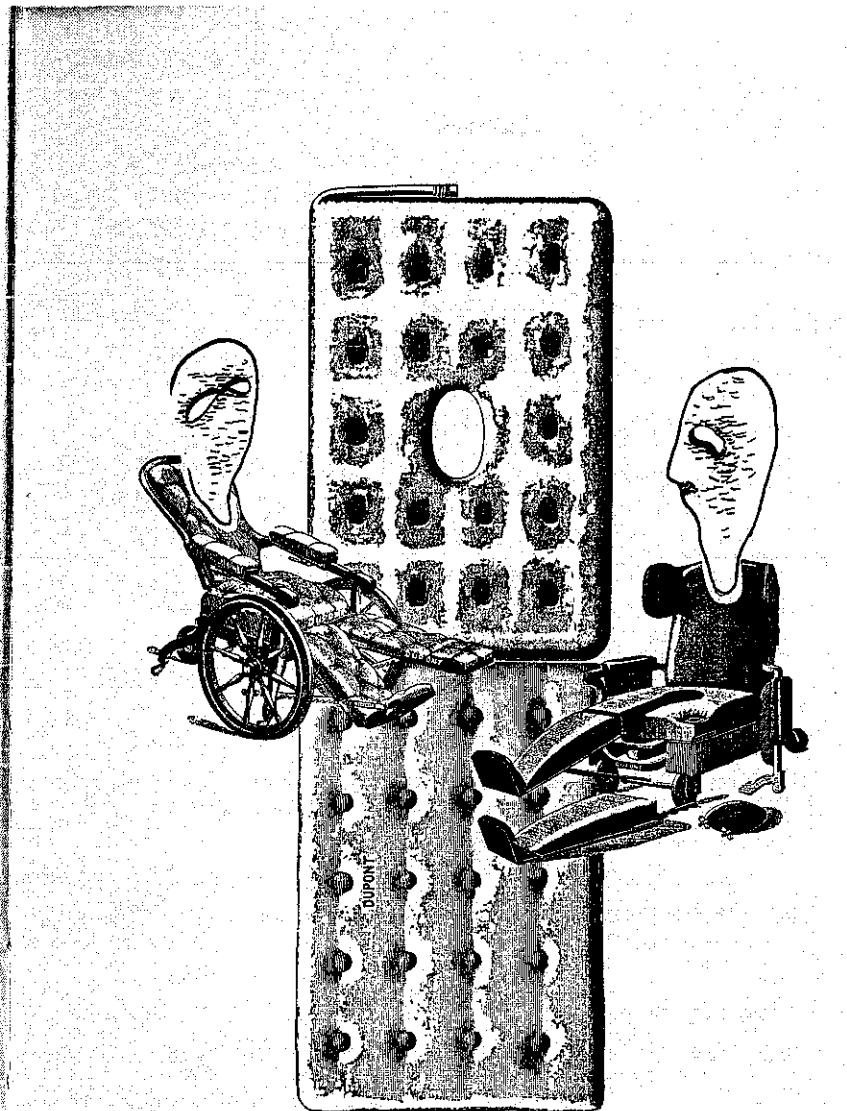
Presto

A přece bychom tam chtěli žít

Hnusí se mi však že jsme se bili

Rozhodně pohlíží se na smrt

Příliš shovívavě

LACOUF A PRESTO

Lacouf

Co chcete máme příliš dobré mínění
O lidstvu o jeho odpadcích
Což pak stolice klenotníků
Obsahují perly a diamanty

Presto

Viděli jsme ještě podivnější věci

Lacouf

Tedy zkrátka pane Presto
Sázky se nám nezdářily
Vidíte však že jste v Paříži

Presto

V Zanzibaru

Lacouf

K líci zbraň

Presto

Palte

Zanzibarský lid vystřelil z revolveru a oba padnou; četník konečně rozváhal manžela

Četník

Zatýkám vás

Presto a Lacouf zachrání se opačnou stranou, než se vrátili. Harmonika

VÝSTUP VII.

Zanzibarský lid, Četník, Manžel,

oblečený za ženu

Četník

Duelanti v krajině
Mi nevadí abych vám řekl že vás nalézám
Nad dotek gumového míče hebci

Manžel

Hepcí

Rozbitý brnec

Četník

Manžel

Hapcí

Bubínek. Manžel si nadzdvihuje sukni, která mu překáží

Četník

Lehká ženštino

Mrká na ni

Co na tom vždyť je to hezká holka

Manžel

stranou

Na mou věru má pravdu

Když moje žena je mužem

Je přirozené abych byl ženou

Stydlivě k četníkovi

Jsem počestná žena-pán

A moje žena je muž-paní

Odnesla piano housle a vládní koryto
Je ministr jenerál má knír a kozičku

Četník

Má kozičky

Manžel

Ty už vybuchly navždycky

Četník

Ach kozičky

Jak smutně bečí když umírají

Jen poslyšte

Dudy, smutný popěvek

Manžel

Jde konec konců o umění léčiti lidi

Hudba to obstará

Tak jako každý jiný lék

Četník

Žádný brajgl

Manžel

Odpíram pokračovati v rozhovoru

Do megafonu

Kde je má žena

Hlasy žen

za kulisami

Ať žije Tiresias

Žádné děti žádné děti

Hřmotič a velký buben

Manžel uskleslne se na diváky a přiloží si ruku k uchu, aby lépe slyšel; četník vytahuje z kapsy dýmku a nabízí mu ji. Rolnický

Četník

Kurte hle dýmka pastýřská

Budu vám na šalmaj hrát

Manžel

A přece krásná pekařka
Za sedm let milence mění jedenkrát

četník

A každých sedm let je to jen přetvářka

Zanzibarský lid zavésti návštěvi, na kterém je napsán tento popěvek

*Kuřte hle dýmka pastýřská
Budu vám na šalmaj brát
A přece krásná pekařka
Za 7 let milence mění jedenkrát
A každých 7 let je to jen přetvářka*

četník

Šileně do vás zamilován slečno nebo madam

Padám

K vašim nohám a o ruku vás žádám

Manžel

Hapčí

Což pak nevidíte že jsem muž

četník

Přes to mohl bych si vás vzít

Kdyby mne někdo zastoupil

Manžel

Hlouposti

Udělal byste lépe kdybyste plodil děti

četník

To tak

Hlasy mužů za kulisami

Ať žije Tiresias

Ať žije generál Tiresias

Ať žije poslanec Tiresias

Harmonika braje vojenský pochod

Hlasy žen

za kulisami

Již žádné děti již žádné děti

VÝSTUP VIII.

Tíž, Kiosk

Kiosk ve kterém se pobývuje ruka prodavačky odcházející zvolna do protějšího kouta scény

Manžel

Slavný představiteli vší moci veřejné

Myslím že slyšíte neb mluvím zřetelně

Zanzibarská žena žádá si politická práva

A lásek neplodných se rázem odříkává

Žádné děti žádné děti slyšíte hlasy žen /

Vždyť stačí sloni v Zanzibaru aby byl zalidněn

Sloni hadi moskiti a pštrosi

A neplodné jak včely které aspoň nosí

Do úlu vosk a sladkou kořist svou

Žena je neutrum pred tváří nebeskou

Do megafonu

A proto volejte na poplach četníku
Zanzibar potřebuje dětí dejte se do křiku
A kříčte na rozcestí volejte na bulváru
Že nutno roditi je děti v Zanzibaru
Žena již nerodi Tím hůře Muž musí rodit sám
Ach ano výborně hle do očí vám povídám
Budu je rodit já

Četník a Kiosk

Vy

Kiosk

Do megefonu, který mu manžel podává

To je kachna
Stojí za to aby ji slyšeli i jinde než v Zanzibaru
Vy kdož pláčete hry této diváci
Vítězných dětí přejte si míti
Hle jak prchavé vášně se vznítí
Jestliže člověk pohlaví změní si

Manžel

Přijdte se pane dnes večer podívat jak příroda
Potomstvo hojné bez ženy mi dá

Četník

Přijdu se pane dnes večer podívat jak příroda
Potomstvo hojné bez ženy vám dá
Jen ať tam nečumím ať je to hotovo
Přijdu dnes k večeru beru vás za slovo

Kiosk

Podívejte se klupáka
Jenž vládne v Zanzibaru

Musicall a kouzlo baru
Jej ani tolik neláká
Jak zalednění Zanzibaru

VÝSTUP IX.

Tíž, Presto

Presto

Lehčaje manžela

Jaké však jméno chceš jim dátí
Budou se všem nám podobati
a přece lidmi nemohou se státi

Četník

Přijdu se tedy pane dnes večer podívat jak příroda
Potomstvo hojné bez ženy vám dá

Manžel

Přijdte se tedy pane dnes večer podívat jak příroda
Potomstvo hojné bez ženy mi dá

Všichni

sborem

Tanč, manžel s četníkem, Presto s Kioskem, vyměňujce se občas na-vzájem. Zanzibarský lid tančí sám a braje na harmoniku.

Kuřte hle dýmka pastýřská

Budu vám na šalmaj hrát

A přece krásná pekařka

Za sedm let milence mění jedenkrát

A každých sedm let je to jen přetvářka

Opona

DRUHÉ JEDNÁNÍ

Totéž místo děje, téhož dne při západu slunce. V téže dekoraci množství kolobek s novorozenaty. Vedle jedné z nich, prázdné, obrovská láhev inkoustu, veliký hrnec s lepidlem, obromné držátko a nůžky neslyšaných rozměrů

MANŽEL

VÝSTUP I.

Lid zanzibarský, Manžel

Manžel

Drží v každé ruce dítě. Po celý výstup děti na jevišti, za kulisami, v bledistu ustavičné pláč „ad libitum“. Naznačuje se toliko kdy a kde se jejich pláč sesiluje.

Ach jak jsou šílené radosti otcovské
40.049 dětí za jediný den

Mé štěstí je úplné

Tiše tiše, nepláče

Děti pláčou na jevišti

Štěstí v rodině

Bez ženy v náručí

Upustí děti

Tiše!

Děti pláčou na levé straně hlediště

Moderní hudba je úchvatná

Téměř tak úchvatná jako dekorace moderních malířů

Kteří zkvetají daleko barbarů

V Zanzibaru

Není třeba choditi na ruské balety ani do Starého

Tiše Tiše

Děti pláčou na pravé straně hlediště

Rolničky

Bylo by třeba vodit je na provázku

Ale je lépe ty věci neukvapovat

Koupím bicykly pro tu chásku

A pak ty virtuosy seberu

[Holubníka

Ať jdou k čertu
V plenéru
Hrát do koncertu
Děti pomalu umlkají; tleská.

Bravo bravo bravo

Někdo klepe

Vstupte

VÝSTUP II.

Tíž, pařížský žurnalista

Žurnalista

Prázdná tvář, mající jen ústa. Vybárá tanče harmonika

Hands up

Dobrý den pane manželi

Jsem dopisovatelem pařížského žurnálu

Manžel

Z Paříže

Budte vítán

Žurnalista obtančí scénu

Pařížské noviny do megafonu americké město

Bez megafonu

Hurá

Výstrel z revolveru. Žurnalista rozvinuje americkou vlajku

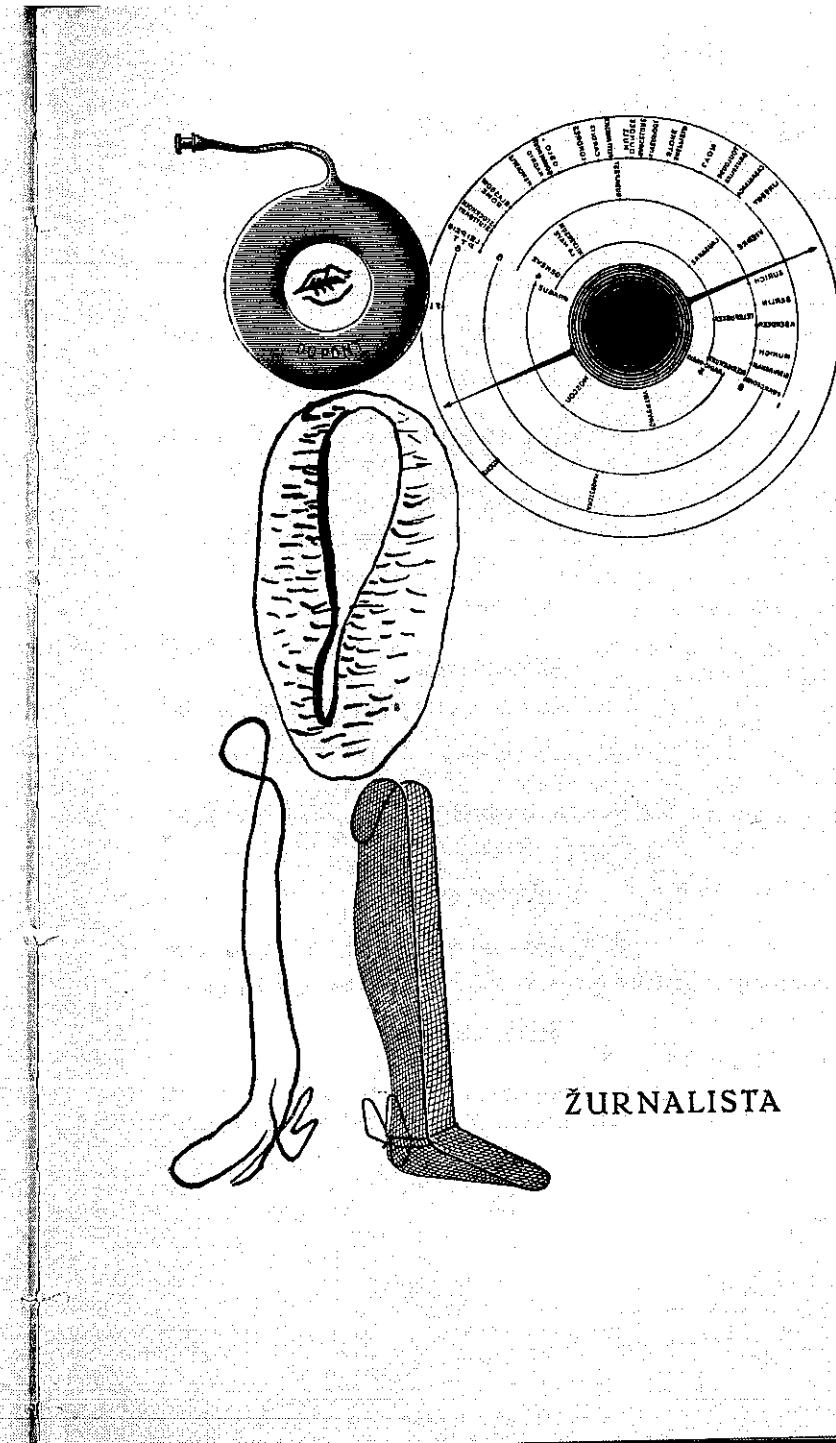
Oznamuje se že jste vynalezl

Způsob jak vyrábět děti

Manžel

Žurnalista svinuje vlajku a opásavá se ji

Zajistě

Žurnalista

A jak to

Manžel

S pomocí boží se podaří vše

Žurnalista

Jsou černé anebo jako my

Manžel

Díváte-li se na to černé jsou to černoši

Kastaněty

Žurnalista

Jste jistě velmi bohat

Zatančí kolem

Manžel

Naprosto ne

Žurnalista

Jak je budete vychovávat

Manžel

Nejprve budu je živiti sám z láhve ssací

A potom oni živiti mne budou svojí prací

Žurnalista

Jste tedy zkrátka trochu jako dívka-otec

To by se byl ve vás pud otcovský proměnil v mateřský

Manžel

Nikoliv milý pane je to docela zajímavé

Dítě je větším bohatstvím manželství

Než všechny peníze a všechna dědictví

Žurnalista zapisuje

Podívejte se na toho nejmladšího, který spí v kolébce

Dítě kříč. Žurnalista jde se po špičkách naň podívat

Jmenuje se Artuš a již mi vydělal milion

Jako překupník susedlého mléka.

Dětská trumpeta

Žurnalista

Pokročilý na svůj věk

Manžel

A tamhle Josef dítě kříč je romanopiscem

Žurnalista se jede podívat na Josefa

Jeho poslední román se prodal v 600.000 exemplářích

Dovolte abych vám jeden daroval

Sestoupit návštěvě představující velkou knihu, na jejímž prvním listě je napísáno

Jaké štěstí

Román

Manžel

Přečtete si ji v pohodlí

Žurnalista

lebne si na zem; manžel obrací listy, na nichž je napsáno vždy po jednom slově

Jedna paní jmenovala se Cambronová

Žurnalista vstane a do megafonu

Jedna paní jmenovala se Cambronová

Směje se do megafonu ve čtyřech samohláskách: a, e, i, o

Manžel

Jsou tam však vybrané výrazy

Žurnalista

Bez megafonu

Ach! ach! ach! ach!

Manžel

Určitá křehkost

Žurnalista

Eh! eh!

Manžel

Která se nenajde jen tak na ulici

Žurnalista

Hands up

Manžel

Slovem tento román

Mi již vynesl

Téměř 200.000 franků

A literární cenu

20 beden dynamitu

Žurnalista odchází pozpátku

Na shledanou

Manžel

Nebojte se

Jsou v mé nedobytné bankovní pokladně

Žurnalista

All right

Nemáte snad dceru

Manžel

Ó ano tuto rozvedenou

Dcera kříčí. Žurnalista jde se na ni podívat

S bramborovým králem

Od něhož dostává rentu 100.000 dolarů

A tuto dítě kříčí větší umělkyni než kterákoli jiná v Zanzibaru

Žurnalista se cvičí v boxu

Za smutných večerů krásné verše přednáší

Za rok jí vynáší její nadšení a honoráře

Víc nežli za padesát tisíc let vydělá básník v potu tváře

Žurnalista

Blahopřeji vám my dear

Avšak na svém pláště proti prachu

Máte prach

Manžel se usmívá jakoby mu tím děkoval. Žurnalista se jme mu zrnko prachu.

Když jste tak bohatý půjčte mi sto sous

Manžel

Vraťte mi ten prášek

Všechny děti pláčou. Manžel zabání žurnalistu, kopaje ho.

Tento odchází tančí

VÝSTUP III.

Zanzibarský lid, Manžel

Manžel

Ach ano je to prosté jako periskop

Čím více budu mítí dětí

Tím budu bohatší a lépe se užívím

Ríká se že treska* dá tolik vajíček za den

Že vylihnuté tresky na česnekové omáče

Uživily by celý svět po celý rok

Není-li to úchvatné mítí četnou rodinu

Jak jsou ti národochospodáři hloupi

Když nám namluvili že dítě

Přináší chudobu

Zatím je tomu zcela naopak

Což slyšel někdo někdy mluviti o mrtvé tresce v bídě

Pročež také já budu dále vyráběti děti

Nejdříve udělejme žurnalistu

Tak dozvím se vše

Uhodnu co je nad to

A ostatní si domyslím

Trhá ústy a rukama noviny a dupe. Jebo bra musí být velmi rychlá.

Musí být způsobilý ke všem zaměstnáním

Aby dovedl psát pro všechny strany

Hodí roztrhané noviny do kolébky.

Jaký podařený žurnalista to bude

Různé zprávy

Úvodníky

* Ve francouzštině — treska — la morue — je též přezdívka pro nevěstu.

Et caetera

Krev musí mítí z kalamáře

Vezme láhev inkoustu a vyleje ji do kolébky

Musí mítí páter

Hodí do kolébky obrovské držátko

Mozek aby nemyslil

Vyleje do kolébky hrnec lepidla

Jazyk aby mohl lépe žvaniti

Hodí nůžky do kolébky

Je třeba aby uměl také zpívati

Nuže zpívej

Hřmotič

VÝSTUP IV.

Tíz, Syn

Manžel opakuje po celou dobu synova monologu: „raz dva“

Tato scéna probíhá velmi rychle

Syn

Vstává na kolébce.

Milý otče chcete-li tedy věděti

Vše co provedli šibalové

Musíte mi dátí malé kapesné

Tiskařský strom rozprostírá listy a listy

Mlaskající ve větru jako korouhvě

Žurnály vyrostly je třeba abys je trhal

Připrav z nich salát a nakrm jím své umouněnce

Nabídnete-li mi pět set franků

Neprozradím ničeho o vašich věcech

Ne-li řeknu vše bez jakýchkoliv fraků

A zostoužím otce sestry i bratry

Napíši že jste se oženil

Se ženou tříkráte těhotnou

Zostudím vás a řeknu

Že jste kradl zabíjel dával zvonil otravoval

Manžel

Bravo hle mistr pěvec

Chlapec vystoupí z kolébky

Syn

Milovaní rodiče v jediné osobě

Chcete-li věděti co se přihodilo tohoto večera

Hle

Veliký požár zachvátil Niagarské vodopády

Manžel

Tím hůře

Syn

Alcindor ten krásný konstruktér

Masku pěšáka si vzal

A na lesní roh dlouho navečer

V parteru vráhům vyhrával

Jsem jist že ještě dneska ten roh zněl

Manžel

Jen jestli to není v tomto sále

Syn

Avšak princezna z Bergamu

Provídá se zítra za ženu

Prosté setkání z metra

Kastaněty

Manžel

Co mi po tom což pak ty lidi znám
Chci raději dobré zprávy o svých přátelích

Syn

Kývaje kolébkou

Z Montrouge přichází zpráva
Že Picasso maluje právě
Obraz který se pohoupává
Kolébavé

Manžel

Bud sláva
Paletě Picassoové
Ó synu můj
Nashledanou již znám
Dostatečně včerejší den

Syn

Odcházím abych si představil zítřek

Manžel

Šťastnou cestu

Vybáni syna

VÝSTUP V.

Lid zanzibarský, Manžel

Manžel

Tento se nepovedl
Mám v úmyslu jej vyděditi

V tom se přibližují radiová návštěva

ottawa

požár závodu jacob stop 20.000 básní v prosce zničeno
president projevuje soustrast

[stop]

řím

henri matisse ředitel vily medicis dokončuje portrét SS

Avignon

velký umělec george braque vynalezl právě způsob
jak intensivně pěstiti sazenice štětců

vancouver opožděno
na přepojovací lince

psi pana Paula Léautarda stávkují

Manžel

Dosti dosti
To byl špatný nápad důvěrovati Tisku
Budu rozčilen
Celý boží den

Do megafonu

Haló haló slečno

Pro příště nepředplácím již telefon

Vypovídám předplacení

Bez megafonu

Měním program žádná zbytečná ústa

Šetřme šetřme

Nejdříve udělám krejčího

Budu se moci procházeti krásně oblečen

A svou postavou nejsa ošklivý

Zalibím se mnohé z hezkých žen

VÝSTUP VI.

Tiž, Četník

Četník

Zdá se že vyrábíte hezké holky

Splnil jste slovo

40.050 dětí za jediný den

A ještě hodinky s vodotryskem

Manžel

Obohacuji se

Četník

Avšak zanzibarská populace

Vyhladovělá tímto přírůstkem nenasytných úst

Je na nejlepší cestě zemřít hládem

Manžel

Dejte jim chlebenky to je náhražka za všecko

Četník

Kde dostanu ty karty na chleba

Manžel

U kartářky

Četník

Mimořádně jasnovidné

Manžel

Zatracené jedná-li se o předpovídání

VÝSTUP VII.

Tiž, Kartářka

Kartářka

Přichází na jeviště, majíc tvář elektricky osvětlenou

Počestní obyvatelé zanzibarští zde jsem

Manžel

Ještě někdo

Nejsem pro nikoho doma

Kartářka

Myslela jsem že se nebudeste hněvati

Dozvíte-li se o šťastné budoucnosti

Četník

Jestli pak víte paní

Že provozujete nedovolené řemeslo

To je úžasné co všechno lidé dělají

Abi nemusili pracovat

Manžel

k četníkovi

Žádný skandál u mne

k dívčkoví

Vy pane v budoucnosti
Porodíte troje dvojčata

Kartářka

Manžel

Už je tu konkurence

Dáma

divák v bledisti

Paní kartářko

→ ZUZKA

Já vím že mě podvádí

Rozbitý brnec

Kartářka

Schovejte si ho do norského hrnce

Vystoupí do popředí, děti křičí, harmonika

Vida umělá liheň

Manžel

Staňte se holičem a ostříhejte mi vlasy

Kartářka

Slečny z New Yorku

Trhají jenom mirabelky

Jedí šunku jen z Yorku

Aby si krásu zachovaly

Manžel

Pařížské ženy na mou duši

Nad všechny ostatní vynikají v kráse

Tak jako kočky milují myši
My šíleně milujeme vaše

Kartářka

To se ví že úsměvy

Všichni sborem

Zpívejte ráno i k večeru

Poškrabte se když vás svrbí

Láska k černému nebo k bílému

Jen všimnout toho si je zapotřebí

A je to žertovnější pro změnu

A je to žertovnější pro změnu

Kartářka

Počestní zanzibarští občané

Kteří již nerodíte dětí

Vélez že štěstí a slávy se jenom tomu dostane

A jenom tomu budou náležeti

Ananasové háje a stáda slonů

V blízké budoucnosti

Kdo aby se jich zmocnil bude mítí děti

Všecky děti na jevišti i v bledisti dají se do křiku. Kartářka mlčí karty, které ležají do stropu. Potom děti utichnou

Vy který jste tak plodný

Manžel a četník

Plodný plodný

Kartářka

k manželovi

Stanete se 10ti násobným milionářem

Manžel sedne si na zem

Kartářka

k četníkovi

Vy který neděláte děti

Zemřete v nejhroznější bídě

Četník

Urážíte mě

Ve jménu Zanzibaru vás zatýkám

Kartářka

Jaká hanba dotknouti se ženy

Škrábe a rdousí bo. Manžel my poddáv dýmku

Manžel

Kuřte hle dýmka pastýřská

Budu vám na šalmaj hrát

A přece krásná pekařka

Za sedm let milence mění jedenkrát

Kartářka

A každých sedm let je to jen přetvářka

Manžel

Počkejte vydám vás policejnemu komisaři

Vražednice

Tereza

svlékajíc četky kartářiny

Můj drahý manželi což pak mne nepoznáváš

Manžel

Terezo nebo Tiresie

Četník se probírá z mrákoť

Tereza

Tiresias je oficielně

Ve sněmovně na radnici armádě v čele

Ty se však nestrachuj déle

V nábytkovém voze zpět přináším sem

Piano housle i vládní koryto

Jakož i tři vlivné dámy jimž jsem milencem

Četník

Díky za to že jste na mě pamatoval

Manžel

Generále poslanče

Mýlím se Terezo

Jsi plochá jak štěnice málem

Tereza

Co na tom pojď si natrhati malen

Po zanzibarsku slony zažeňme

Květem banánových palem

A ty můj choti znova miluj mne

Velkého mého srdce staň se králem

Manžel

Terezo

Tereza

Co na tom hrob či králů koruna

Pojď milovat na prsa má

Neb klesnu dřív než tato opona

Manžel

Milá Terezo již není potřeba

Abys byla jako štěnice plochá

Přinese z domu brozen balonů a koší mítčů

Je jich tu veliké množství

Tereza

Zbavili jsme se jich oba dva

Pokračujme

Manžel

To je pravda nekomplikujme věci

Pojďme si ráději nadrobit do polévky

Tereza

Pustí balonky a hází míče do obecnstva

Odleste ptáci mé slabosti

A spěšte živiti všecky děti

Repopulace

Všichni sborem

Zanzibarský lid tančí cinkaje rolničkami

Zpívejte ráno i k večeru

Poškrabte se když vás svrbí

Láska k černému anebo k bílému

Jen všimnout toho si je zapotřebí

A je to žertovnější pro změnu

A je to žertovnější pro změnu

Opona

**GUILLAUME APOLLINAIRE
PRSÝ TIRESIOVY**

Nadrealistické drama o 2 jednáních
s prologem

Hudbu k francouzskému originálu složil

Germaine de Surville

(Germaine Albert-Birot)

Autorisovaný překlad Jar. Seiferta

Kresby J. Šíma

Titulní list, úprava a obálka K. Teige

Vydal v 1000 číslovaných výtiscích

na japanu Banzay

jako **15. svazek**

EDICE

ODEON

v říjnu roku 1926

Jan Fromek, Praha-Smíchov, Přemyslova 724

Písmem Haidukovým vytiskli

Kryl a Scotti v Novém Jičíně

Tento výtisk má číslo

